

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет економічних наук
Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота
освітній ступінь – бакалавр
на тему: **«РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В
ПРОЦЕСАХ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»**

Спеціальності:
072 Фінанси, банківська справа та
страхування

Курилишин Ярослав Олексійович

Керівник: Кужелєв М.О.
Доктор економічних наук, професор
Рецензент Нечипоренко А.В.

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою «_____»

Секретар ЕК Донкоглова Н.А.
«____» _____ 2023 р.

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	7
1.1. Економічний зміст діяльності міжнародних фінансових організацій	7
1.2. Основні методологічні підходи до дослідження міжнародних фінансових організацій	11
1.3. Роль міжнародних організацій в процесах стабілізації економіки України	15
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	22
2.1. Аналіз діяльності міжнародних фінансових організацій	22
2.2. Оцінка впливу міжнародних фінансових організацій на процеси стабілізації України	24
2.3. Аналіз впливу міжнародних організацій на підтримку малого і середнього бізнесу в Україні	31
Висновки до розділу 2	36
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	38

3.1 Перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями	38
3.2 Регресійне моделювання впливу кредитів міжнародних організацій на економіку України	42
Висновки до розділу 3	50
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ	59

ВСТУП

Актуальність

Актуальність теми дослідження полягає у вивченні взаємодії України на міжнародному рівні, тобто саме у яких питаннях, напрямках відбувається цей взаємозв'язок, на якому етапі вирішуються питання, що стосуються взаємодопомоги, вирішення суперечок між державами. Міжнародні організації належать до найбільш розвинених і різноманітних механізмів упорядкування міжнародного життя. Явне підвищення активності міжнародних організацій, як і значне збільшення їх загальної кількості, один із примітних феноменів сучасного міжнародного розвитку.

На сьогоднішній день, у період швидкого розвитку науково-технічного прогресу, неможливе існування держав без їхньої взаємодії. Їхній взаємозв'язок може реалізовуватися як через економічні, так і політичні відносини. У сучасному світі саме за допомогою міжнародних організацій відбувається кооперація між державами. Міжнародні організації не лише відстежують міждержавні відносини, а й ухвалюють рішення щодо глобальних питань сучасності.

Як суб'єкти міжнародних відносин міжнародні організації можуть входити у міждержавні відносини від свого власного імені та водночас від імені всіх держав, що входять до них. Число міжнародних організацій постійно зростає.

Мета створення будь-якої міжнародної організації – об'єднання зусиль держав у тій чи іншій галузі: політичній (ОБСЄ), військовій (НАТО), економічній (ЄС), валютно-фінансовій (МВФ) та інших. Але така організація, як ООН, повинна координувати діяльність держав майже в усіх галузях. У такому разі міжнародна організація є посередником між державами-членами. Іноді держави передають найскладніші питання міжнародних відносин в організації для обговорення та вирішення.

У ситуації, коли зростає роль регулювання міжнародних відносин на багатосторонньому рівні, участь міжнародних організацій у такому регулюванні стає все більш різноманітною.

На сучасному етапі міжнародні організації стали центрами об'єднання зусиль держав із розвитку нових форм співробітництва у економічній сфері. Крім того, вони є інституційною основою багатостороннього регулювання міжнародних економічних відносин і виконують важливі функції, спрямовані на забезпечення вільного обороту товарів, послуг, капіталів, на вирішення міжнародних економічних спорів, на прийняття рішень у різних формах та з різним ступенем обов'язковості для держав-учасниць. В умовах глобалізації держави змушені передавати значну частину повноважень щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що раніше здійснювалися самими державами, міжнародними організаціями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з вивченням ролі міжнародних фінансових організацій в умовах глобалізації, відображені в роботах таких авторів, як Ю.Г. Козак, Н.І. Ковальчук, Р. Козловський, В.В. Козюк. Вони розглядають принципи організації та управління міжнародними валютними резервами. Дж. Айзенман, Дж. Дул, М. Бусієр вивчають проблематику зростання валютних резервів країн, що розвиваються.

Метою дослідження на основі системного підходу дослідити роль міжнародних фінансових організацій в процесах стабілізації економіки України у сучасних умовах.

Об'єктом дослідження – комплекс заходів вдосконалення співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями

Предметом дослідження виступають міжнародні організації як суб'єкти міжнародних відносин в Україні.

Ця мета визначає **завдання**, поставлені у дослідженні:

1. Дослідити теоретико-методологічні аспекти функціонування міжнародних фінансових організацій;
2. Проаналізувати діяльність міжнародних фінансових організацій на міжнародному просторі;
3. Оцінити вплив міжнародних фінансових організацій на процеси стабілізації економіки України.
4. Проаналізувати вплив міжнародних фінансових організацій у фінансово-кредитній підтримці малого та середнього бізнесу
5. Розробити пропозиції щодо вдосконалення співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.

Теоретичне та практичне значення дослідження полягає в тому, що отримані результати можуть використовуватись в процесі розробки заходів щодо співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями.

Методологічні основи. У процесі дослідження автором були використані такі загальнонаукові методи, як аналіз та синтез, індукція та дедукція, системний метод та метод типології.

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів та висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

1.1. Економічний зміст функціонування міжнародних фінансових організацій.

Міжнародні фінансові організації (МФО) є ключовим механізмом регулювання міжнародної валютно-фінансової системи, а також основним джерелом надання фінансової, технічної та аналітичної допомоги країнам на шляху до здійснення соціально-економічних трансформацій. Роль міжнародних фінансових організацій найбільш актуальна у періоди кризових явищ, зокрема щодо передбачення та запобігання їх наслідкам.

Разом з тим, остання світова фінансова криза підтвердила невідповідність існуючих організаційних та інституційних механізмів міжнародних фінансових організацій вимогам та викликам сучасного етапу розвитку міжнародних економічних відносин, що викликає необхідність їхнього комплексного реформування [31, с. 57].

Постійні міжнародні міжурядові організації (ММПО) та неурядові організації (МНПО) з'явилися у другій половині XIX ст. Їхнє синхронне виникнення було породжене загальними причинами, пов'язаними з особливостями розвитку людського суспільства на етапі його розвитку.

Потреба створення різних форм постійного багатостороннього міжурядового та неурядового співробітництва для вирішення на довгостроковій та на багатосторонній основі багатьох проблем, що виходили за межі відносин між державами, почала реалізовуватися процесами інтернаціоналізації своєї «критичної маси». Зі створенням міжнародних організацій «став формуватися

новий інститут міжнародного спілкування», що перетворився нині на один із системоутворюючих елементів світової політики та міжнародних відносин. За півтора століття створено понад 68 тисяч ММПО та МНПО.

Найбільш повною інформацією про міжнародні організації наділений створений у травні 1910 р. у Брюсселі Союз міжнародних асоціацій. Поява та розвиток великого числа ММПО та МНПО вимагає свого пояснення та теоретичного узагальнення. Світова економічна криза 1857 р., викликана надвиробництвом промислових товарів, стала індикатором досягнення високого рівня інтернаціоналізації господарського життя держав.

Потреба усунення адміністративних та інших перешкод для багатосторонніх торговельно-економічних обмінів, у встановленні та підтримці постійних та універсальних правил та норм у цій області, створення механізмів вирішення спірних питань, а також підтримання стабільних міжнародно-правових, транспортних, інфраструктурних, поштових, комунікаційних, фінансових та інших взаємин породила у другій половині XIX ст. кодифікацію міжнародного права. Це в свою чергу, призвело до створення перших постійних міжурядових організацій [34, с. 89].

Вони виникли у сфері багатосторонніх торговельно-економічних відносин і були покликані забезпечити постійне та неупереджене виконання узгоджених адміністративних правил торговельно-економічних обмінів між державами. Перші постійні ММПО отримали назву «адміністративних спілок».

Виникнення постійних ММПО супроводжувалося появою широкого шлейфу МНПО, які почали брати на себе регулювання різноманітних сфер торговельно-економічних зв'язків, які не покривалися договорами про міждержавну взаємодію. У їх числі: Міжнародна спілка морських страховиків (1874); Міжнародна асоціація торгових марок (1878); Міжнародна федерація землемірів (1878); Комісія зі створення геологічної карти світу (1881); Міжнародний статистичний інститут (1885); Міжнародна асоціація громадського транспорту (1885); Міжнародне бюро митних тарифів (1890);

Міжнародна асоціація захисту інтелектуальної власності (1897); Міжнародний комітет страхової медицини (1901); Міжнародне суспільство навчання бізнесу (1901); Міжнародна федерація судноплавства (1909) та багато інших.

Перші МНПО ставили собі завдання щодо розвитку та вдосконалення інфраструктури практичного здійснення торговельно-економічних зв'язків між державами.

Потужний імпульс створенню національних та міжнародних неурядових організацій було дано промисловою революцією, яка призвела до бурхливого розвитку капіталістичних відносин. «Дика стадія» розвитку капіталізму супроводжувалася інтенсифікацією виробничих процесів, збільшенням тривалості робочого дня, розширенням застосуванням жіночої та дитячої праці, економією на санітарних умовах на підприємствах, високою смертністю фабричних робітників, їх жахливими житловими умовами. Інтернаціоналізація цих соціально-економічних проблем призвела до появи регіональних та міжнародних організацій, покликаних захищати інтереси нових соціальних верств товариства.

Крім політичних партій, які стали публічними лобістами групових соціальних та економічних інтересів різних груп населення, що почали створюватися різноманітні неурядові організації громадянського суспільства, які прийняли на себе виконання багатьох необхідних суспільних функцій. Інтернаціоналізація цих процесів супроводжувалася організаційним оформленням міжнародних структур, які представляють інтереси нових соціальних верств суспільства.

З'явилася велика кількість міжнародних організацій, які стали на захист прав жінок: Комітет зв'язку міжнародних жіночих організацій, Інтернаціонал відкритих дверей для економічного звільнення жінки-працівниці, Міжнародна федерація жіночих юридичних професій тощо.

Паралельно з формуванням МНПО найманих промислових та сільськогосподарських трудящих з'явилися об'єднання роботодавців та

власників: Міжнародний туристичний союз (1898); Міжнародна федерація землевласників (1921); Міжнародна спілка власників власності (1923);

Союз постачальників паперу та картону у Європейському економічному співтоваристві (1957); Союз ремісничої промисловості та торгівлі ЄЕС (1959); Спілка власників кафе та дистриб'юторів безалкогольних напоїв ЄЕС (1975); Північноамериканська асоціація економіки та фінансів (1971); Міжнародний комітет за ділове співробітництво (1995) тощо.

Незважаючи на недоліки в діяльності та критику, сучасні МФО відіграють ключову роль у регулюванні світового господарства та підтримці стабільності міжнародних розрахунків [1, с. 43].

Зокрема, основна роль МФО полягає в наступному: по-перше, їхня діяльність дозволяє врегулювати та стабілізувати складні та іноді суперечливі механізми функціонування світового господарства та валютно-фінансової сфери, а також забезпечувати єдині «правила гри» для світової спільноти; по-друге, вони мають служити форумом для оптимізації дій у попередженні та подоланні кризових явищ, а також протидії негативних наслідків глобалізації, особливо серед бідних країн, що розвиваються; по-третє, МФО є науковою базою в області вивчення, аналізу та узагальнення інформації про тенденції розвитку та вироблення рекомендацій для вирішення найважливіших проблем світового господарства. Крім цього, МФО надають допомогу (кредитування, технічна, консультативно-інформаційна), спрямовану на підтримку платіжного балансу, залучення іноземних інвестицій, подолання бідності та підтримку сталого розвитку, особливо в країнах, що розвиваються та бідних.

Таким чином, одним з основних завдань універсальних МФО, насамперед, МВФ та Світового банку, є здійснення регулюючої функції міжнародної валютно-фінансової системи шляхом нагляду та всеосяжного аналізу міжнародної валютної системи, а також залучення фінансових, технічних та аналітичних ресурсів для подолання глобальних викликів. Універсальні МФО мають переваги в порівнянні з регіональними МФО як за обсягами ресурсів, так

і з накопиченого досвіду, а, отже, мають набагато більше можливостей ефективно мобілізувати ресурси для залучення до проектів, що реалізуються в різних частинах світу [35, с. 9].

Світові фінансові кризи стали «реперними точками» насамперед для універсальних МФО, оскільки дозволили виявити недоліки в системі їх управління, механізмах прийняття рішень та методи діяльності.

У той же час останні кризи показали, що світова фінансова система, яка сформувалася з часів Бреттон-Вудса, більше не відповідає повною мірою реаліям світової економіки та потребує реформування з більш широким залученням країн, що розвиваються, а також необхідний облік специфічних особливостей окремих країн і регіонів світу.

З одного боку, світові фінансові кризи, а з іншого — не завжди ефективна діяльність універсальних МФО щодо подолання кризових явищ сприяли розширенню та розвитку мережі регіональних МФО. Формування нової глобальної фінансової архітектури має відбуватися шляхом реформування універсальних МФО та налагодження більш тісної співпраці та взаємодії між універсальними та регіональними МФО.

1.2. Основні методологічні підходи до дослідження міжнародних фінансових організацій

Термін «міжнародна організація» позначає багато транснаціональних основ. Це міжурядові (або міждержавні) організації, інтеграційні об'єднання, міжнародні форуми, конференції, транснаціональні компанії, організовані

цивільні рухи. В аналізі даних об'єктів застосовують також термін "міжнародний (або багатосторонній) інститут"[2, с. 67].

Діяльність міжнародних фінансів відбувається у вигляді фінансових операцій. У міжнародних фінансових операціях беруть участь дві сторони: нерезидент та резидент. Фінансові операції можуть бути пов'язані як з грошовими платежами (розрахунки, трансферт тощо), і з рухом капіталу (лізинг, траст, кредит, франчайзинг та ін.). Ознакою фінансових операцій служить цільова спрямованість їхньої дії. За цією ознакою фінансові операції поділяються на:

- інвестиційні операції;
- операції з переказу грошей;
- спекулятивні операції;
- операції зі збереження здатності капіталу приносити високий дохід.

Операції з переказу коштів є найпростішими, також час не менш значними. Їх зміст полягає у пересуванні капіталу у вигляді розрахунків та трансферт.

Інвестиційні операції полягають у розміщенні капіталу отримання подальшого доходу, який перевищує обсяг інвестицій.

Спекулятивні операції полягають у одержанні прибутку у вигляді різниці між купівлею та продажем різних активів протягом нетривалого проміжку часу. До них відносяться валютний та процентний арбітраж, операції своп, валютна спекуляція та ін.

Операції щодо збереження здатності капіталу приносити високий дохід в основному виражені в різних способах зниження та управління ризиками.

Вплив зовнішніх чинників схильні практично до всіх інвестиційних проектів, вплив яких передбачити майже неможливо. Саме тому компанії змушені хеджувати ризики, проводити страхові операції, заставні. операції та інші [36].

Міжнародний валютний фонд (МВФ) є яскравим представником Міжнародної фінансової організації (МФО) та застосовує різні типи кредитування:

1) резервна частка - виділення частини коштів при перевищенні величини квоти країни-члена над сумою, яка перебуває на рахунку Фонду національної валюти цієї країни;

2) кредитні частки – наступний етап кредитування, у разі повного витрачання коштів із «резервної частки»;

3) домовленості про резервні кредити стендбай (англ. «Standby Arrangements») (з 1952 р.) забезпечують країні-члену гарантію того, що в межах певної суми та протягом терміну дії домовленості за умови дотримання обумовлених умов країна може безперешкодно отримувати іноземну валюту від МВФ в обмін на національну;

4) механізм розширеного кредитування – надання кредитів на тривалі терміни та у великих розмірах. Застосовуються при серйозному порушенні платіжного балансу та в різних кризових ситуаціях. Часто МВФ порівнюють із Світовим Банком, діяльність якого також полягає у допомозі різних країн. Однак, на відміну від МВФ, Світовий банк займається довгостроковими економічними кризами у виключно бідних країнах; МВФ надає кредити будь-яким країнам.

Крім цього, МВФ критикують за заходи, які зобов'язані запроваджувати країни, які одержують кошти від МВФ. До таких заходів можна віднести:

- скорочення державних витрат на соціально значущі проекти;
- фактично відмова або суттєве скорочення витрат на охорону здоров'я, освіту, допомогу для населення тощо;
- суттєве збільшення податкового навантаження;
- відмова від захисту навколишнього середовища; – скорочення зарплат у державному секторі та ін.

Аналіз діяльності МВФ та інших МФО під час кризових періодів дозволяє визначити основні причини, через які частина реалізованих програм або не досягли своєї мети, або іноді навіть погіршили ситуацію в регіонах постраждалих від кризи:

1. Однією з основних причин невдалої діяльності глобальних МФО є надто консервативна система управління та формування політики організацій. Діяльність МВФ та Світового банку спочатку була зосереджена на підтримці країн, що розвиваються, і країн з низьким рівнем доходів. Зазначені держави й одержують найбільшу частку коштів від цих інститутів, але очолюють та керують цими організаціями, як правило, представники розвинених країн. Саме розвинені мають найбільшу кількість квот, і, відповідно, голосів при прийнятті рішень та проведенні певної політики [3, с.19].

Водночас наприкінці 2010 р. Виконавча рада МВФ схвалила широкомасштабну реформу управління у рамках 14-го Загального перегляду квот. Пакет реформ передбачає подвоєння квот, що призводить до більш ніж 6% перерозподілу квот на користь країн, що розвиваються. Відповідно зі змінами, 54 країни-члени збільшили свої квоти, наприклад, Китай, Республіка Корея, Бразилія та Мексика.

Інші 135 країн-членів, у тому числі країни з низькими доходами, мають тепер більший вплив на прийняття рішень у результаті збільшення базових голосів, які залишаються фіксованими у вигляді відсотка загальної кількості голосів. Реформа передбачає перехід до Виконавчої ради (Executive Board) МВФ, що повністю обирається. Крім того, інтереси країн-членів представляють міністри фінансів або представники центральних банків, тобто чиновники, які найбільше орієнтуються на питання, пов'язані з фінансовим становищем країн.

Таким чином, можна зробити висновок, що рішення, що приймаються МФО, переважно відображають фінансові та комерційні інтереси країн, що мають найбільший вплив на прийняття рішень, а також не повною мірою

відповідають інтересам окремих країн, оскільки ці інтереси витісняють такі важливі сфери як боротьба з бідністю, екологічні проблеми тощо.

2. Економісти, які працюють у МФО, хоч і добре освічені та знайомі з проблемами країн, що розвиваються, але не завжди здатні розробити ефективний план дій та визначити політику щодо конкретної країни вони не знають глибинної суті багатьох проблем. Особливо це стосується МВФ, місії якого зазвичай тривають 2-3 тижні, протягом яких представники цієї організації зустрічаються з представниками урядів країн, після чого повертаються додому і вже розробляють план дій зі стабілізації ситуації. Проте кожна країна має своїх фахівців у галузі економіки та фінансів, які явно краще знають специфіку економічної ситуації в країні, а отже, вони можуть бути дуже корисними при розробці стабілізаційної політики [37, с. 57].

У той же час фахівці МФО могли б відігравати роль радників і ділитися досвідом, отриманим у ході співробітництва з іншими країнами, а не займати провідну роль у цьому процесі.

3. МВФ і Світовий банк від початку активно пропагували ідею ринкового фундаменталізму, прийняття якої було умовою отримання коштів, і яку керівники цих організацій визначали, як панування «вільно і безперешкодно діючих ринків». Вони наполягали на дерегулюванні фінансового сектору, проведенні приватизації та лібералізації торгівлі. За припущеннями МВФ, ринки повинні швидко пристосуватися до нових умов, а, отже, державні підприємства, внаслідок переходу у приватну власність, повинні одночасно відчувати оздоровлення та підвищення ефективності функціонування.

Проте, результати не завжди відповідали даному припущенню, зокрема часто не враховували фактор, саме ті, хто працював на державних підприємствах за незначну заробітну плату, ставали безробітними, що вплинуло на соціально-економічний розвиток країни. Крім того, не враховувався високий рівень корупції, яка значно впливала на прозорість приватизації, тим самим зменшуючи її ефективність.

Загалом, то Україна найбільш активно співпрацює з трьома міжнародними фінансовими організаціями:

- 1) МВФ;
- 2) Світовий банк
- 3) Європейський Банк Реконструкції та розвитку.

Кожна з названих організацій має свої особливості. МВФ – це інструмент для забезпечення макроекономічної стабільності в країні, позики від нього використовуються для допомоги при дефіциті платіжного балансу. В умовах війни такі позики є для нас найбільш актуальні, оскільки, є постійний дефіцит бюджету.

Світовий банк ставить перед собою мету підвищувати рівень життя і його покращувати серед найбіднішого населення в країнах, що розвиваються, “Робота заради світу без бідності” – його гасло. Якщо, МВФ – це забезпечення базових потреб для звичайного функціонування економіки, то Світовий банк – це наступний рівень в економічному розвитку, який фокусується на покращеннях, він може виділяти кошти на розвиток конкретних галузей економіки.

ЄБРР працює лише на комерційний засадах. І на відміну від МВФ, надає тільки цільові кредити для конкретних приватних або державних проєктів. Окрім того, активно займається консультаційною діяльністю, навчанням банкірів та допомагає в організацій систем з розподілу продовольства.

1.3. Роль міжнародних організацій в процесах стабілізації економіки України

Економіка є складним і багатогранним явищем, тому існує безліч її визначень. Так, дана дефініція розглядається як «сукупність торгових зв'язків,

зовнішньоторговельних відносин торгуючих один з одним держав», як «система міжнародних товарно-грошових відносин, що складається з зовнішньої торгівлі всіх країн світу», «обмін товарами і послугами між людьми і фірмами різних країн», форма взаємовідносин між товаровиробниками різних господарств, які зав'язуються на основі міжнародного поділу праці» або «сукупний оплачуваний товарообіг між усіма державами світу», «торгівля між резидентами різних країн, які можуть бути фізичними і юридичними особами, фірми, корпорації, некомерційні організації та т. п. [4, с. 54].

На наш погляд, економіку можна розглядати як сукупність торгових зв'язків, товарно-грошових відносин, що виникають у процесі світового обміну товарів, виконання робіт, надання послуг між резидентами різних країн, яка складається із сукупності зовнішньої економіки цими суб'єктами господарювання.

Виходячи зі сказаного на сучасному етапі міжнародний рух капіталу відіграє важливу роль у розвитку як світової економіки і міжнародних економічних відносин в цілому, так і окремих суб'єктів світового господарства, будучи фактором економічного зростання і фактором збільшення взаємозалежності країн.

На динаміку і структуру зовнішньої економіки окремих країн впливають такі чинники: рівень розвитку національного виробництва; забезпеченість природними ресурсами; цілі та пріоритети державної зовнішньоторговельної політики; конкурентоспроможність продукції внутрішнього виробництва; конвертованість національної валюти; структура та обсяг внутрішнього попиту; рівень життя населення та інші фактори [28, с. 19].

Економічні відносини для будь-якої країни виділяються в особливу область дослідження, так як вихід країн на зовнішній ринок і участь в світових інтеграційних процесах істотно впливають на добробут нації. Зовнішня торгівля, будучи складовою частиною зовнішньоекономічного комплексу, вважається одним з пріоритетних напрямків, що сприяють становленню та

стабілізації економіки країни, а також зростання добробуту нації. Розвиток зовнішньої економіки країни безпосередньо залежить від ефективності прийняття управлінських рішень державних органів, які в свою чергу спираються на результати аналітичних досліджень, що проводяться на макроекономічному рівні [38].

Слід зазначити, що неможливо проаналізувати процеси в сфері зовнішньої економіки без вивчення історії розвитку економіки всередині окремих цих держав, політичних процесів в країнах і світі в цілому, інших областей міжнародних економічних відносин, так як «зовнішня торгівля підпадає під дію загальноекономічних законів» і тенденцій і одночасно є фактом розвитку світової спільноти. Зовнішня економіка вважається однією з перших форм міжнародних відносин.

В процесі історичного розвитку на економічні відносини впливали такі фактори: природні і географічні особливості країни, структура світового господарства, рівень розвитку національного виробництва і рівень життя населення, рівень розвитку НТП, розвиток світової валютно-фінансової системи, політичні процеси, поява міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань, міграційні процеси.

Крім того, історичний процес розвитку економіки супроводжувався розвитком і формуванням її теорії і практики. Дослідженням основних підходів з питань міжнародної економіки займалися багато відомих економістів, які довели, що існує безліч теорій, які зачіпають різні аспекти регулювання та розвитку зовнішньої економіки та зовнішньоторговельних відносин.

Основні класичні теорії економічних відносин - теорія абсолютних переваг А. Сміта, теорія порівняльних переваг Д. Рікардо і Д.С. Мілля (концепція взаємного попиту), теорія Хекшера - Оліна, Парадокс Леонтьєва, теорія життєвого циклу товару, теорія Майка Портера, а також теорема Самуельсона і Столпера, стандартна модель міжнародної економіки і модель загальної рівноваги.

На підставі проведеного короткого огляду теорій економіки можна зробити висновок, що автори теорій на підставі проведених ними досліджень спробували пояснити причини участі, вигоди від залучення в зовнішню економіку, а також давали рекомендації по досягненню найкращих результатів з обліків виявлених закономірностей і явищ, щодо збереження конкурентних переваг.

Також слід зазначити, що не існує єдиних загальновизнаних теорій, які здатні були б пояснити всі проблеми і явища, що відбуваються в зовнішній (Міжнародної) економіці, так як «жодна з відомих теорій не враховує усього різноманіття факторів, що впливають на потоки і ефекти міжнародної економіки, її динаміку і структуру і відповідно не може дати рекомендацій, так само підходять усім її учасникам.

В межах сучасної системи економічних відносин між національними ринками та суб'єктами формуються різноманітні типи відносин, характерною особливістю яких є участь у міжнародній організації. Темпи економічного зростання, структурна перебудова економіки, скорочення технічної відсталості та підвищення конкурентоспроможності на міжнародній арені будь-якої держави, значною мірою залежить від обсягу залученого капіталу та ефективності його використання.

МФО є важливою частиною міжнародної фінансової системи. Будучи джерелом «довгих грошей», МФО надають країнам (як акціонерам, так і іншим) можливість мобілізувати ресурси для реалізації довгострокових стратегічних проектів, а також сприяють впровадженню та розповсюдженню найкращих світових практик проведення структурних реформ та розвитку нових сфер кредитування (наприклад, «зелене» фінансування). Крім того, інвестиції МФО виконують, по суті, контрциклічну функцію: під час економічного спаду та уповільнення інвестиційної активності резидентів МФО зазвичай зберігають або збільшують обсяги своїх портфелів, тим самим підтримуючи економічну активність у країнах, де вони здійснюють свою діяльність.

В даний час для України участь у регіональних МФО є альтернативою участі у глобальних банках розвитку [5, с. 153].

Зростаючі обороти економічного обміну, при активній участі більшості держав світу в міжнародних відносинах, провокує посилення впливу міжнародних організацій на внутрішню політику країн. Існуючий розвиток міжнародного співробітництва включає в себе наслідки міжнародної економічної та політичної інтеграції.

Сучасний вектор розвитку міжнародного співробітництва націлений на отримання максимального ефекту від міжнародної економічної інтеграції. Тому основна увага приділяється процесам гармонізації різних видів національної економічної політики кожного суб'єкта міжнародних відносин. Ключова увага, в цьому процесі, зосереджена на напрацюванні єдиних заходів реалізації політики в різних сферах економіки. Слід зауважити, що вектор поглиблення інтеграційних процесів в світі з одного боку створює умови для прискореного інтегрування країн що розвиваються в окремі галузі світового господарства, а з іншого ставить такі країни в жорстку фінансову залежність, оскільки задля отримання переваг від участі в міжнародному співробітництві більшості країн необхідно залучати додаткове фінансування [39, с. 171].

Для України основним каналом додаткового фінансування є МВФ, який допомагає Україні підтримувати фінансову стабільність, особливо в умовах невизначеності, які зараз нам притаманні.

Україна стала членом МВФ в 1992 році для цього ВРУ був ухвалений спеціальний Закон – “Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій”. 3 вересня 1992 року тодішній міністр фінансів України Григорій П'ятаченко від імені уряду підписав Статут МВФ, після чого Україна офіційно отримала повноваження члена Фонду. Тепер Україна входить в

четвірку найбільших позичальників МВФ разом з Аргентиною, Єгиптом та Пакистаном.

Метою діяльності Фонду є регулювання валютно-кредитних відносин країн членів та надання допомоги при дефіциті платіжного балансу, для цього використовують короткі і середньострокові кредити в іноземній валюті. Організація має чотири основних завдання :

- 1) сприяння міжнародній співпраці в грошовій політиці;
- 2) розширення світової торгівлі;
- 3) кредитування;
- 4) стабілізація грошових обмінних курсів.

Окрім, коштів, які виділяє сам Фонд його довіра та вимоги до позичальника є важливим сигналом для інших інвесторів, що в свою чергу дозволяє залучати додаткові кошти та іноземні інвестиції, які Україні необхідні для перемоги у війні, а згодом у повоєнній відбудові.

Наступною організацією-партнером для України є Світовий банк, до якого Україна вступила одночасно зі вступом в МВФ в 1992 році. Україна є членом всіх його структур – МБРР, МФК, МАР і БАГІ. Міжнародний банк реконструкції і розвитку є другим найбільшим кредитором України, після МВФ. Є чотири основні групи кредитів МБРР, які поділяються за призначенням:

- 1) інституційні;
- 2) реабілітаційні;
- 3) на розвиток певної галузі економіки;
- 4) на структурну перебудову галузей економіки.

Принцип роботи Світового банку відрізняються від принципів роботи МВФ, якщо Валютний Фонд сконцентрований на погашенні дефіциту бюджету та платіжного балансу, то Світовий банк використовує кошти на реалізацію конкретних програм, в тому числі, довгострокових інвестиційних проектів та підтримку підприємств. З актуального в цей час, можна навести приклад проекту «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного

управління в Україні» (PEACE) став головним фінансовим інструментом Світового банку для України.

Третьою важливою організацією, можна виділити ЄБРР. Україна приєдналася до Європейського банку реконструкції та розвитку 13 серпня 1992 року. ЄБРР не надає фінансування для державного бюджету, а фінансує тільки інвестиційні проекти розвитку у приватному та державному секторах, за винятком оборонної та тютюнової промисловості, а також проектів грального бізнесу. ЄБРР працює у двох напрямках: надання міжнародних кредитів на пільгових умовах під державні гарантії та кредитування приватних підприємств на комерційних умовах. ЄБРР є одним з найбільших інституційних інвесторів в Україні. Станом на травень 2022 року сукупний обсяг виділеного Банком фінансування для України складає 16,5 млрд євро у рамках 510 проектів. На даний момент в реалізації перебувають 9 спільних з ЄБРР проектів загальним обсягом позик 1 764,0 млн євро.

Висновки до розділу 1

Таким чином стає зрозуміло, що міжнародні організації виступають стратегічними суб'єктами міжнародних відносин. Їх діяльність розповсюджується не тільки на формування стратегії економічного розвитку окремих країн, а і на досягнення загальних цілей міжнародної економічної інтеграції.

В умовах сучасних глобалізаційних тенденцій, наслідками яких пропагандують підвищення економічних та фінансових результатів, збагачення населення, підвищення загального рівня конкурентоспроможності

країн вплив міжнародних організацій як координаторів інтеграційних процесів на економічну політику країн світу видається дуже суттєвим.

З цього витікає, що можливість підвищення конкурентоспроможності країни залежить від якості ведення та реалізації економічної політики, що в свою чергу витікає із взятих урядом на себе зобов'язань виконувати встановлені міжнародними організаціями вимоги.

В розділі наводяться приклади таких міжнародних фінансових організацій, які великою мірою впливають на добробут та розвиток України. Кожна з організацій має власні цілі і конкретні шляхи досягнення поставлених цілей. Наприклад МВФ, який допомагає покрити дефіцит бюджету та платіжного балансу. Для отримання позик, необхідно відповідати його вимогам і впроваджувати інституційний підхід до ведення економічно-соціальної політики. Наступним вказується Світовий банк, який має трохи інший підхід і виділяє кошти під конкретні проекти, як в державному, так і в приватному секторі. Останнім з перелічених організацій є ЄБРР, до якого Україна приєдналась в 1992 році. Він є одним з найбільших інституційних інвесторів в Україні та в загальному реалізував більше 500 проектів в Україні.

Важливо розуміти, що членство в цих організаціях, крім, економічних переваг несе також репутаційні переваги перед іноземними партнерами, оскільки, ці організації надають також консультації щодо ведення економічної діяльності та побудові незалежних інклюзивних інституцій.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

2.1. Аналіз діяльності міжнародних фінансових організацій

Під міжнародною фінансовою організацією розуміють постійно діюче добровільне об'єднання держав, створене на основі міжнародної угоди (договору) на вирішення певних завдань в економічній, соціальній, науково-технічній та інших сферах міжнародного співробітництва, що має власну систему органів управління, самостійну (автономну) волю, обсяг якої визначається волею держав-членів, та відповідає вимогам міжнародного права.

Міжнародні організації відіграють все більш помітну роль в економіці України. По-перше, їхня діяльність дозволяє внести необхідний регулюючий початок і певну стабільність у функціонування валютно-розрахункових відносин [7, с. 41].

По-друге, вони покликані служити форумом для налагодження валютно-розрахункових відносин між країнами, причому ця їхня функція незмінна посилюється.

По-третє, зростає значення міжнародних валютно-фінансових та кредитних організацій у сфері вивчення, аналізу та узагальнення інформації про тенденції розвитку та вироблення рекомендацій з найважливіших проблем світового господарства

Зазначимо, що правомірно створені організації мають відповідати наступним ознакам:

- у створенні організації беруть участь, як правило, лише суверенні держави;

- організація створюється у повній відповідності до міжнародного права;
- організація створюється, як правило, на основі міжнародного договору;
- організація створюється з метою вирішення конкретних завдань.

Важливим напрямом оздоровлення економіки України є створення сприятливого середовища для формування та функціонування суб'єктів малого та середнього бізнесу (далі – МСБ), які є одним із ключових важелів вирішення соціально-економічних проблем у країні. Однак в умовах посткризових явищ в економіці існує чимало проблем залучення фінансово-кредитних ресурсів, необхідних для забезпечення належного рівня їх функціонування. Встановлено, що на сьогоднішній день потреба МСБ у банківських кредитах задоволена лише на 15-20%, у своїй нинішній припадало лише 1,5% всіх інвестицій [23, с. 83].

Частково вирішити цю проблему в Україні намагаються шляхом залучення фінансових ресурсів міжнародних організацій [8, с. 13].

Процедура банківського кредитування суб'єктів МСБ у Україні за сучасних умов господарювання здійснюється за двома схемами: за рахунок власних ресурсів комерційних банків, використання яких не повною мірою задовольняє потреби бізнесу, а також за рахунок ресурсів міжнародних кредитних організацій, що функціонують за револьверним принципом використання прибутку. При цьому провідну роль у кредитуванні МСБ сьогодні відіграє Європейський банк реконструкції та розвитку, Світовий банк, Агентство США з міжнародного розвитку, Німецько-Український фонд, уряди зарубіжних країн та інші міжнародні фінансові інституції.

Розглянемо світову співпрацю з міжнародними організаціями в рамках Міжнародного Валютного Фонду. Основними показниками співпраці можна виділити наступні: Кількість країн-членів. Кількість проектів/програм (активних та загалом). Обсяги кредитування (на прикладі певної країни та кошти виділені на всіх держав-членів) Міжнародний Валютний Фонд нараховує 190 держав-членів, що свідчить про глобальність та інклюзивність організації. МВФ надає кредити для країн, які мають наявні або потенційні проблеми із

платіжним балансом. Кошти спрямовані на стабілізацію курсу національної валюти, відновлення міжнародних резервів та на створення відповідних умов для подальшого економічного зростання паралельно із корекцією наявних проблем економіки [9].

Динаміку зростання обсягу спеціальних прав запозичення МВФ у період з 2009 по травень 2022 року представлено на Рисунку 2.1[10, с. 61]:

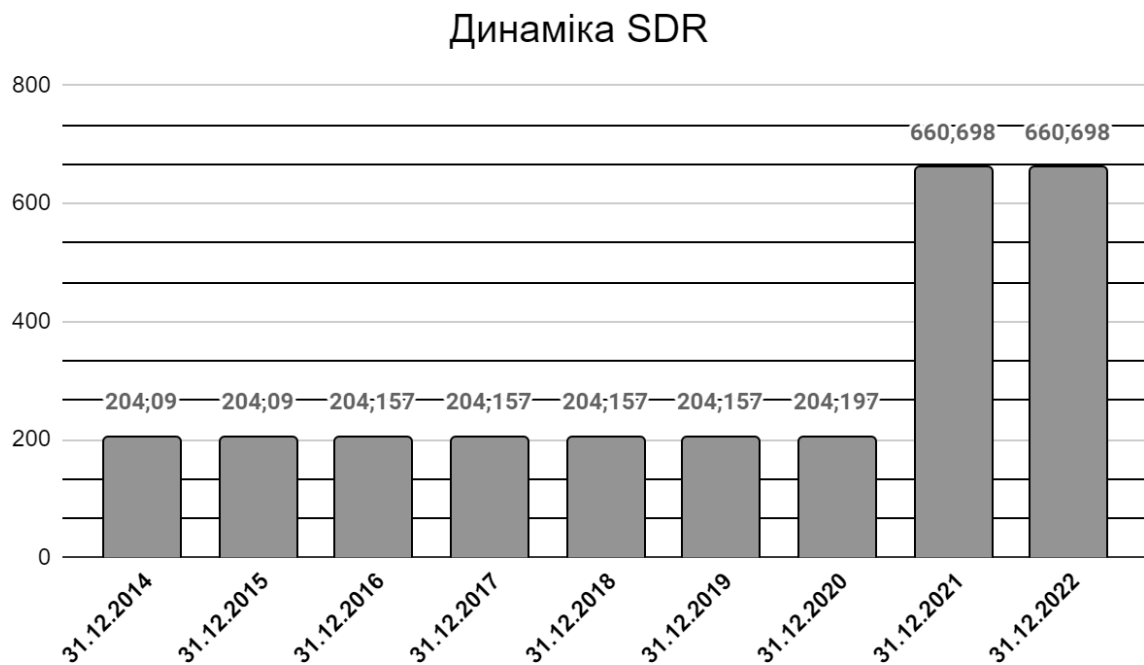

Рисунок 2.1 – Спеціальні права запозичення МВФ для держав-членів, млрд, за період 2009-2022рр.

Як видно з Рисунку 2.1, спеціальні права запозичення зростають у динаміці. Найбільше зростання відбулось 2 серпня 2021 року МВФ прийняв рішення безпрецедентно підвищити квоти СПЗ для збільшення глобальної ліквідності та для допомоги у швидшому відновленні та стимулюванні економіки державами членами. Це був механізм компенсаційного та непередбачуваного кредитування.

Аргентина має найбільший непогашений борг перед МВФ у розмірі 46 мільярдів доларів. Вона мала складні відносини з МВФ, зазнавши численних фінансових криз і отримавши допомогу від Фонду. У 2006 році тодішній президент Аргентини Нестор Кіршнер повністю погасив борг, але в 2022 році країна знову звернулася до МВФ за новим кредитом на 44 мільярди доларів.

Єгипет є другим за розміром боржником перед МВФ зі заборгованістю у 18 мільярдів доларів. Єгипетська економіка погіршилася після революції 2011 року та зменшення доходів від Суецького каналу. У 2016 році Єгипет уклав угоду з МВФ для отримання 12 мільярдів доларів готівки, а в 2020 році отримав додаткові позики на 2,72 мільярда та 5,2 мільярда доларів для подолання наслідків пандемії Covid-19.

Україна також є одним з найбільших боржників МВФ з непогашеним боргом у 12,2 мільярда доларів. Уряд України отримав перший кредит від МВФ в 1998 році, а в 2010 році була узгоджена угода на 15,15 мільярда доларів, але була заморожена через відсутність реформ. У 2023 році МВФ виділив Україні 2,7 мільярда доларів в рамках нового кредиту на 15,6 мільярда доларів для підтримки економіки після російської агресії.

Еквадор є четвертим за розміром боржником МВФ з непогашеною заборгованістю у 8,2 мільярда доларів. В кінці 2022 року Еквадор завершив кредитну програму на суму 6,5 мільярда доларів, отримавши близько 700 мільйонів доларів від МВФ.

Пакистан посідає п'яте місце за розміром непогашеної заборгованості перед МВФ у розмірі 7,4 мільярда доларів. У 2022 році Пакистан отримав 1,1 мільярда доларів в рамках програми на 6,5 мільярда доларів, укладеної у 2019 році, щоб зробити виплати зовнішнього балансу. Виділення додаткового фінансування від МВФ відкладається через вимоги щодо додаткових гарантій фінансування.

2.2. Оцінка впливу міжнародних фінансових організацій на процеси стабілізації України

На сучасному етапі розвитку світової торгівлі з'явилися певні позитивні процеси. Передбачаючи збільшення переміщення товарів та послуг за межі державних кордонів країн, світова торгівля відіграє з-поміж основних форм міжнародних відносин вирішальну роль. Однак, крім позитивної сторони міжнародної торгівлі існують певні проблеми, а саме:

1. Стала тенденція зростання цін на світовому ринку. Важливу роль відіграли інфляційні процеси, що відбуваються у всьому світі, а також структурні зміни в експорті на користь якісніших і дорожчих товарів.

2. Зростання ролі розвинутих країн у міжнародній країні, їх частка у світовому експорті перевищує 2/3;

3. Зниження частки сировини та сільськогосподарської продукції при одночасному підвищенні частки готових виробів;

4. Підвищення питомої ваги послуг у світовому товарообороті, що підвищує рівень тіньової торгівлі;

5. Зростання зовнішньої заборгованості країн-імпортерів;

6. Погіршення зовнішніх умов міжнародної торгівлі (нерівномірне відновлення та збереження нестабільності на фінансових ринках);

7. Поглиблення нееквівалентного обміну. Це зумовлено тим, що світові товарні ринки монополізовані економічно розвинутими країнами.

8. Поступове зростання торгівлі напівфабрикатами, окремими деталями, виробами для складання кінцевого продукту [11].

Перспективи розвитку економічних відносин пов'язані з науково-технічним прогресом, змінами об'єктів торгівлі, виникненням нових суб'єктів торгівлі, змінами організаційно-економічних форм суб'єктів торгового співробітництва.

Еволюція міжнародних фінансів показує тенденції, особливості формування загальних та особливих факторів національного та загальносвітового розвитку, а також характеризується факторами, пов'язаними з потенціалом, ступенем відкритості, конкурентоспроможності, інтегрованості та інформатизації національних економічних систем, рівнем інституційного, технологічного та економічного розвитку суверенних держав, специфікою їх зовнішньоекономічної діяльності, узгодженістю національних та загальносвітових стратегічних цілей, довгострокових пріоритетів та досконалістю норм національного та міжнародного права [33, с. 17].

Зазначене впливає на сфери фінансових відносин, що мають відмінність у характеристиках прояву, механізмах реалізації, рівнях та особливостях розвитку, терміновості впливу та наслідках як для окремих міжнародних суб'єктів, суверенних держав, так і для світової спільноти в цілому. Найбільш значущими з них є валютні системи та валютні відносини, міжнародний рух капіталу та інвестиційних ресурсів, світовий фінансовий ринок, міжнародні двосторонні та багатосторонні фінансові відносини, міжнародні розрахунки.

Протягом усіх років незалежності, МВФ був основним кредитором України серед міжнародних фінансових інституцій. Кредитні ресурси, які надійшли у вигляді пільгових довгострокових кредитів, дозволили підтримувати фінансову та грошово-кредитну системи та реалізувати важливі інвестиційні проекти, що зробило найбільший вплив на соціально-економічний розвиток країни. Кредитування України відбувається в рамках програми "Stand-By" на короткі терміни - від 12 до 24 місяців до максимуму 36 місяців, проте перед цим необхідно виконати кілька критеріїв ефективності макроекономічної стабільності, без яких країна не отримає свого наступного траншу. Основні цілі співробітництва України з МВФ полягають у стабілізації фінансової системи, проведенні структурних реформ та створенні підґрунтя для сталого економічного зростання. Історію співпраці України з МВФ можна поділити на певні періоди відповідно до програм, які були розроблені Фондом для України.

Програми представлені у Таблиці 2.2:

Таблиця 2.2.Програми співробітництва України з МВФ, 1994-2027рр.

Період	Назва програми	Мета	Сума (млн. СПЗ)	Сума (млн.дол.)
1994-1995	Програма системної трансформаційної позики.	Підтримка платіжного балансу.	498,7	763,1
1995-1998	Три програми Stand-by.	Підтримка курсу валюти.	1318,2	1935
1998-2002	Програма розширеного фінансування.	Поповнення валютних резервів НБУ.	1193	1591
2002-2008	Попереджувальний Stand-by (програма не була виконана).	Підтримка платіжного та валютного балансу.	411,6	-
2008-2013	Програма Stand-by.	Підтримка державного бюджету та поповнення золотовалютних резервів.	7000	10600
2014-2017	Механізм розширеного фінансування.	Поповнення резервів НБУ.	6100	8700
2018-2020	Stand-by.	Зменшення інфляції.	2800	5500
2023-2027	Програма розширеного фінансування.	Поповнення золотовалютних резервів та забезпечення макроекономічної стабільності.	11600	2700

Джерело: складено автором на основі даних про співробітництво України та МВФ[37].

Отже, на основі цих даних можемо зробити висновок, що Україна тісно співпрацює з МВФ, головними напрямками спільної діяльності є стабілізація фінансової системи, проведення структурних реформ та створення сприятливих умов для сталого економічного розвитку.

2.3. Аналіз участі міжнародних фінансових організацій у фінансово-кредитній підтримці малого і середнього бізнесу в Україні

Глобалізаційні процеси неоднозначно впливають на самостійність розвитку суверенних країн. Процес формування загальносвітових цінностей та громадських стандартів сприяє об'єднанню суверенних країн в інтеграційні об'єднання регіонального та глобального рівня, діяльність яких удосконалює та уніфікує підходи до таких цінностей та стандартів, а також виконує оборонні функції. Це вимагає запровадження на міждержавному рівні базових принципів співробітництва, які обмежують певним чином державний суверенітет, оскільки частина функцій передається на наддержавний рівень [14, с. 41].

Одночасно формуються регуляторні системи міжнародних фінансово-кредитних інститутів, сприяють забезпеченню ефективності їх функціонування. Це дозволяє комплексно вирішувати та спільно фінансувати певні поточні завдання, загальні стратегії розвитку, але водночас обмежує частину національних повноважень. Останнє може призвести до непорозумінь, суперечок та конфліктів. Розвинена глобальна інституційна система вимагає подальшого розвитку та вдосконалення, оскільки, не всі конфліктні питання можуть бути вирішені в інститутах міжнародного суду та арбітражу.

Важливим напрямом оздоровлення економіки України є створення сприятливого середовища для формування та функціонування суб'єктів малого та середнього бізнесу (далі – МСБ), які є одним із ключових важелів вирішення соціально-економічних проблем у країні. Однак в умовах посткризових явищ в економіці існує чимало проблем залучення фінансово-кредитних ресурсів, необхідних для забезпечення належного рівня їх функціонування. Встановлено, що на сьогоднішній день потреба МСБ у банківських кредитах задоволена лише на 20%, у своїй ними припадало лише 1,5% всіх інвестицій. Частково вирішити цю проблему в Україні намагаються шляхом залучення фінансових ресурсів

міжнародних організацій. Процедура банківського кредитування суб'єктів МСБ у Україні за сучасних умов господарювання здійснюється за двома схемами: за рахунок власних ресурсів комерційних банків, використання яких не повною мірою задовольняє потреби бізнесу, а також за рахунок ресурсів міжнародних кредитних організацій, що функціонують за револьверним принципом використання прибутку [29, с. 144].

При цьому провідну роль у кредитуванні МСБ сьогодні відіграє Європейський банк реконструкції та розвитку, Світовий банк, Агентство США з міжнародного розвитку, Німецько-Український фонд, уряди зарубіжних країн та інші міжнародні фінансові інституції. А МСБ користується такими можливостями кредитування через уповноважені банки України.

На сьогоднішній день вже реалізовано програму, яка передбачає надання кредитних ліній ЄБРР.

Їхній механізм полягав у тому, що ЄБРР надавав українським банкам довгострокові цільові кредитні ресурси. фінансування проектів розвитку МСБ.

Крім цього, з ініціативи ЄБРР. розпочато Програму мікрокредитування, яка мала на меті підтримку розвитку малих підприємств, що займаються дрібною торгівлею місцевих ринках. Для реалізації програми надано три транші на загальну суму 66,18 млн дол. США. За цією програмою кредити надавалися для довгострокового фінансування придбання засобів виробництва, короткострокового фінансування витрат на сировину, запчастини та фінансування лізингу.

На дату завершення кредитної лінії кошти були акумульовані у сфері торгівлі (55%, або 36,40 млн. дол. США), виробництва та послуг (по 22,0%, або по 14,60 млн. дол. США) та у сільському господарстві (1%, або 0,58 млн дол. США).

Розподіл за сферами

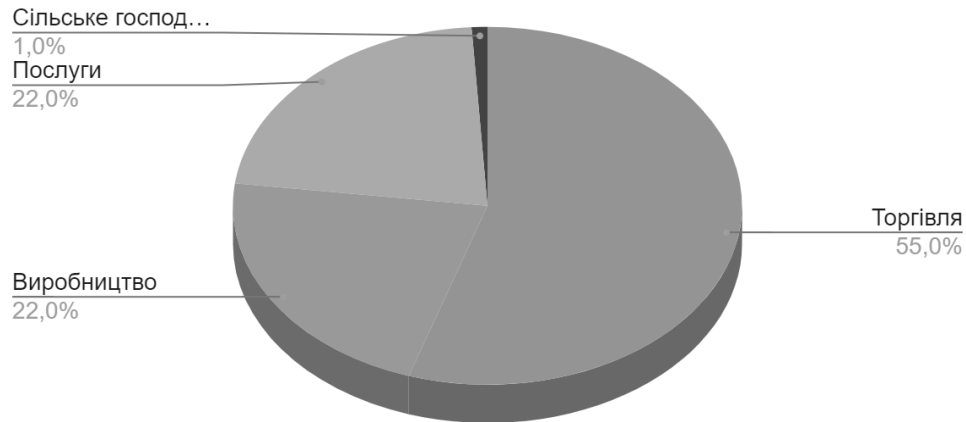

Рисунок 2.1 Розподіл кредитування за сферами 2019-2021рр.

Джерело: Створено автором на основі даних [42]

З регіональної точки зору найбільшу кількість кредитів надано Київському регіону (12%), Львову, Тернополі (по 7% відповідно), Дніпропетровську, Харкову, Хмельницькому (по 6%), а менше отримали суб'єкти МСБ Кропивницького (0,2%) та Сум (0,8%).

Розподіл за регіонами

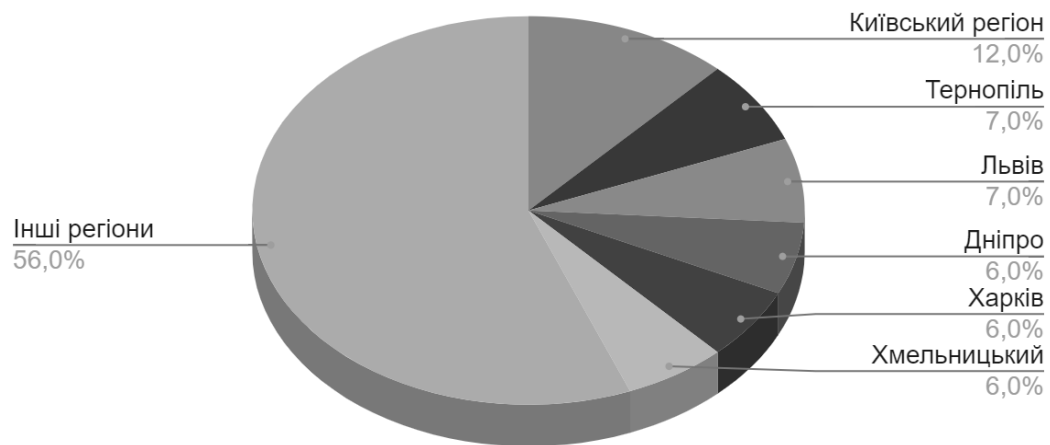

Рисунок 2.2 Розподіл кредитування за регіонами 2018-2021рр.

Джерело: Створено автором на основі даних[42]

На сьогоднішній день цей проект завершено, однак, говорячи про ефективність його реалізації та роль ЄБРР у забезпеченні економічного зростання МСБ в Україні, необхідно зазначити, що протягом терміну дії програми за рахунок коштів кредитних ліній створено понад 5 тис. робочих місць, що безпосередньо вплинуло на зростання макроекономічних показників як у регіонах, у яких було реалізовано програми, і в країні загалом.

Основними програмами, які досі реалізуються в Україні міжнародними фінансово-кредитними установами, є такі [16, с. 98].

1. Кредитування МСБ Німецько-Українським фондом шляхом відкриття кредитних ліній для фінансування інвестицій та оборотних коштів МСБ з метою посилення їх конкурентної здатності. Кількість банків-партнерів цього фонду дуже обмежена – всього шість. При цьому вони відчують регулярні перетасовки – з числа партнерів Німецько-Українського фонду виходять одні та входять інші установи, що пов'язано з досить жорсткими критеріями відбору – крім суто фінансових параметрів потрібна наявність кінцевих

бенефіціарів-фізичних осіб з контрольним пакетом акцій, що автоматично виключає можливість стати партнером фонду для державних банків.

Впровадження програм та проектів Німецько-Українським фондом здійснюється за трьома напрямками, при цьому тільки один з них - мікрокредитний, фонд пропонує цілком із власних коштів. Друге – Проект „Програма з рефінансування заходів підтримки системи кредитування у сільській місцевості” – фінансується за рахунок коштів уряду Німеччини через її державний банк KfW з участю ресурсів банків-партнерів.

Позичальниками Програми мікрокредитування є суб'єкти МСБ, які залучають фінансові ресурси тільки під реалізацію інвестиційних проектів, причому повинні брати участь у проектах власним коштом – не менше 20% його вартості. Мікрокредити надаються підприємцям сфери торгівлі, виробництва товарів та надання послуг, чисельність персоналу яких має перевищувати 20 працівників, у сумі від 100 дол. США до 20 тис. дол. США терміном до 1,5 років для фінансування основного та таким чином, залучення міжнародних фінансово-кредитних організацій до співпраці у сфері кредитування МСБ в Україні має такі переваги [30]:

1. Використання зазначених моделей фінансування МСБ сприяє не тільки кількісній їх підтримці, але й якісному розвитку відповідної інфраструктури фінансування створює довгостроковий ефект навіть після завершення основної частини проекту. У рамках реалізованих проектів представники МСБ отримують консультаційну допомогу щодо залучення фінансових ресурсів, необхідні розширення кордонів господарювання.

2. Умовами більшості проектів передбачено можливість обмеження розміру процентної ставки для МСБ з метою спрощення їх доступу до кредитів шляхом запровадження механізму звільнення банків-партнерів від валютних ризиків, що у повному обсязі беруть він міжнародні установи. Завдяки такому інструменту із структури процентної ставки для кінцевого позичальника є можливість видалити надбавку банку-партнера за ризик можливих втрат від

зміни валютного курсу, що дозволяє обмежити розмір процентної ставки до рівня, який значно нижчий за ринковий.

Висновки до розділу 2

Отже, широке регіональне покриття програмами та проектами фонду за рахунок розвиненої філіальної мережі банків-партнерів унеможливило корупційні прояви. через розподіл центрів ухвалення рішень про видачу кредиту МСБ.

Співпраця з міжнародними фінансовими інститутами навчила українські банки сучасним стандартам кредитування МСБ. Стандартизація роботи банків за західними технологіями дозволила знизити їх витрати та ризики, поставила „на конвеєр” кредитування та сформувала ринок кредитування досліджуваних суб'єктів у нашій країні.

Також ми встановили, що на протязі усіх років незалежності України МВФ був основним кредитором країни серед міжнародних фінансових інституцій. Кредитні ресурси, які надійшли у вигляді пільгових довгострокових кредитів, дозволили підтримувати фінансову та грошово-кредитну системи та реалізувати важливі інвестиційні проекти, що зробило найбільший вплив на соціально-економічний розвиток країни.

Ми дізнались про те що, важливим напрямом оздоровлення економіки України є створення сприятливого середовища для формування та функціонування суб'єктів малого та середнього бізнесу, які можуть стати одним із ключових важелів вирішення соціально-економічних проблем в Україні. Далі описаний вплив ЄБРР та його програми для розвитку МСБ, які вже були реалізовані перелічені сфери, які найбільше підпадали під кредитування, зокрема сфера торгівлі, сфера виробництва та послуг, а також сільське господарство.

Звичайно кожен такий проект має свої негативні сторони і далі в розділі йдеться про надмірну бюрократизацію і складність процесів отримання, що

ускладнює і зменшує можливості для розвитку, але загалом такі проекти створюють позитивний прецедент, який важливий для подальшої взаємодії та розвитку майбутнього партнерства.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

3.1 Перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями

З метою реструктуризації економіки та проведення ринкових реформ, розвитку деяких галузей економіки Україна отримала кредити від Світового банку на термін до 17 років зі ставкою близько 7% річних. Ці кредити надавались їй також на пільгових умовах, тобто термін погашення кредиту довший, а відсоткова ставка менша порівняно з традиційними позиками, що запозичуються на міжнародних ринках капіталу. Загальна сума таких кредитів складала близько 7 млрд. дол. США, які було розподілено на 39 проектів і програм [40, с. 16].

Остання стратегія партнерства з Україною передбачає досягнення прогресу в економічних реформах та інтеграції в ЄС. Європейський банк реконструкцій та розвитку здійснює свою діяльність у тісній співпраці з інституціями ЄС, але, на відміну від програм, які фінансує ЄС, цей банк не тільки фінансує технічну допомогу, але й спрямовує прямі інвестиції в українську економіку. Загалом технічна допомога ЄБРР, програма дій у сфері консалтингу та навчання спрямовані на створення умов для підтримки поточних і майбутніх інвестицій.

Позики ЄБРР спрямовуються на розвиток в Україні малого та середнього бізнесу (17% від загального портфеля проектів), фінансово-банківської системи (5%), енергетичного сектору (27%), транспортної інфраструктури (11%), телекомунікацій (9%), систем водопостачання (3%), агропромислового

комплексу (17%), готельної інфраструктури (1%) [17]. Одним із найбільших кредиторів України є Міжнародний банк реконструкції й розвитку.

Співробітництво з банком здійснюється на основі прийнятої в лютому 2012 року «Стратегії партнерства з Україною» на 2012–2016 роки. Ця стратегія спрямована на допомогу уряду України в досягненні стратегічних пріоритетів розвитку країни, включаючи стале економічне зростання та підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Ще одним потужним кредитором України є Світовий банк. Він відіграє важливу роль у наданні фінансової та технічної допомоги Україні за цілісного та системного переходу до ринкової економіки з часів вступу нашої держави до цієї інституції у 1992 році після прийняття Закону України «Про вступ України до МВФ, МБРР, МФК, МАРБА, МАР, БАГІ» [18]. Співробітництво зі Світовим банком є одним з дієвих механізмів, що допомагає Україні впроваджувати структурні реформи та залучати пільгові кредитні ресурси в її економіку [19, с. 65].

Також проекти Світового Банку реалізуються у соціальному, фінансовому, транспортному та державному секторах, електроенергетиці, муніципальній інфраструктурі та агропромисловому комплексі. Упродовж 1994–2014 років Світовий банк затвердив для України 26 позик загальним обсягом 6 399,85 млрд. дол. США [20]. У співпраці з Банком було здійснено реформування банківського сектора та бізнес-середовища з метою зростання приватного сектора, залучення нових інвестицій та спрямування кредитів у реальний сектор, енергетики, охорони здоров'я, соціального захисту та водопостачання. Завдяки цим крокам Україна стала більш стійкою до криз, що і продемонструвала під час пандемії. Зокрема, українська економіка була єдиною серед країн, що розвиваються, яка під час економічної кризи 2020-2021 років, спричиненої пандемією коронавірусної інфекції COVID-19, зменшила борг по відношенню до ВВП. Світовий банк з перших днів відкритої війни рф проти України забезпечив безпрецедентну підтримку нашої держави, зокрема у березні 2022 року, у

надзвичайно короткі строки, було затверджено додатковий пакет підтримки для України в розмірі понад 500 млн євро, які були спрямовані до загального фонду державного бюджету на покриття нагальних соціальних та гуманітарних витрат. Під час воєнного стану в Україні Світовий банк затвердив три позики на загальну суму 1,85 млрд євро та 91,16 млн доларів США.

Отже, в процесі своєї інтеграції у світовий економічний простір Україна демонструє активну співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями. Але практика цієї співпраці свідчить про наявність негативних і позитивних сторін. До основних проблем, що постають у фінансовому співробітництві України з ЄС та іншими міжнародними організаціями, належать [21]:

1) неефективна діяльність апарату службовців і фахівців, залученого до процесу розроблення та виконання проектів міжнародних фінансових операцій; надмірний бюрократизм під час підготовки кредитної заявки, що спричиняє збільшення терміну затвердження кредиту міжнародними фінансовими установами;

2) непрозорість роботи з коштами міжнародних організацій;

3) недостатня підтримка малого та середнього бізнесу як на законодавчому рівні, так і щодо реальних фінансових програм;

4) низькі темпи впровадження реформ, що призвело до необхідності запозичення коштів у МВФ, ЄС та інших організацій, що спричинило надвисокий рівень заборгованості, яка у 2015 році становила 79,4% до ВВП; сьогодні ця заборгованість перед міжнародними організаціями невпинно зростає.

Але водночас існують чинники, що демонструють позитивну тенденцію співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями:

1) сам факт відносин України з міжнародними організаціями є важливим кроком у напрямі її інтеграції до світового економічного простору;

2) членство України в міжнародних організаціях збільшує її авторитет як суб'єкта світової економіки, поширює економічні відносини; наприклад, членство у МВФ сприяло входженню України до структури Світового банку;

3) діяльність міжнародних організацій спрямована на підтримку структурних реформ економіки України; підвищенню ефективності національного господарства.

Таким чином, проаналізувавши співробітництво з провідними міжнародними фінансово-кредитними організаціями, можемо дійти висновку, що кожна з цих інституцій є важливим стратегічним партнером для України та допомагає вирішувати проблеми у фінансово-бюджетній сфері, реалізовувати важливі проекти у галузях транспорту, електроенергетики, інфраструктури, освіти, зв'язку тощо [41].

Таблиця 3.1 Співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями

Організація	Рік вступу	Мета
Світовий банк	1992	Забезпечення успішного впровадження реформ в Україні.
МВФ	1992	Стабілізація фінансової системи, проведення структурних реформ та створення сприятливих умов для сталого економічного розвитку.
СОТ	2008	Регулювання торговельно-політичних відносин.
ОЕСР	1997	Надання допомоги для підвищення економічного та соціального розвитку.
ЄБРР	1992	Сприяти переходу постсоціалістичних країн до ринкової економіки.

Джерело: складено автором на основі даних про членство України в міжнародних організаціях[22]

Для покращення стосунків з міжнародними фінансовими організаціями, Україні може бути корисно вжити наступні кроки:

- 1) Реформування економіки: Україна повинна провести структурні реформи, щоб підвищити конкурентоспроможність своєї економіки. Це може включати зменшення бюрократії, зниження податкових ставок, підвищення ефективності державних підприємств та забезпечення правової стабільності для іноземних інвесторів.
- 2) Дотримання умов кредитування: Україна повинна дотримуватися умов, які встановлюють міжнародні фінансові організації для кредитування, такі як зменшення державного боргу, збалансованість бюджету та проведення структурних реформ.
- 3) Встановлення довіри: Україна повинна показати свою готовність до співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, встановити взаємодію та забезпечити прозорість у своїх діях. Це можна зробити, наприклад, шляхом відкритого діалогу та публікації інформації про стан економіки та фінансів країни.

3.2 Регресійне моделювання впливу кредитів міжнародних організацій на економіку України

Мета регресійного моделювання в нашому випадку полягає в тому, щоб проаналізувати як кредити міжнародних організацій впливають на економічну ситуацію в Україні через дотичні змінні, як зовнішньоторговельний оборот, інвестиції, стан фінансового сектору та рівень інфляції.

Регресійне моделювання було виконано за використання статистичного пакету Eviews 8, враховуючи щорічні дані за період з 2010 по 2022 роки. Усі дані були взяті з сайту Міністерства Фінансів.

У ролі залежної змінної був обраний показник реального внутрішнього валового продукту України (REAL_GDP) через те, що він враховує зміни у цінах

і дозволяє визначити реальний обсяг виробництва країни, що є більш об'єктивним показником економічного здоров'я, ніж номінальний ВВП.

Незалежні змінні:

INV - прямі іноземні інвестиції в Україну, виражені у млн. грн, переведені з млн. доларів за допомогою конвертування, використовуючи валютний курс на відповідний період.

INF – індекс споживчих цін України, виражений у %.

DEBT – державний борг, виражений у млн. грн.

EX – експорт товарів та послуг, виражений у млн.грн.

Визначаємо головні гіпотези, які будемо перевіряти:

- 1) Зростання обсягу інвестицій впливає на збільшення реального ВВП України. Змінна була обрана через те, що кредити МВФ можуть впливати на приток капіталу.
- 2) Високий рівень інфляції негативно впливає на реальний ВВП України, знижуючи споживчу купівельну спроможність та інвестиційну активність.
- 3) Зростання державного боргу може мати негативний вплив на реальний ВВП України через високі відсотки за позиками та обмеження у витратних можливостях уряду.
- 4) Збільшення обсягу експорту сприяє зростанню реального ВВП України, оскільки стимулює виробництво, створення робочих місць та притік іноземних валютних коштів.

Для початку, потрібно оцінити кореляцію між незалежними змінними, щоб виключити проблему мультиколінеарності у разі її виявлення

	INV	INF	DEBT	EX
INV	1.000000	-0.383949	0.164637	0.473011
INF	-0.383949	1.000000	0.328314	0.088405
DEBT	0.164637	0.328314	1.000000	0.889666
EX	0.473011	0.088405	0.889666	1.000000

Рисунок 3.1 – Кореляційна матриця між незалежними змінними

Джерело: створено авторами на основі даних [45]

Можемо спостерігати високу кореляцію між показниками експорту та держборгу, що свідчить про наявність мультиколінеарності, яка погіршує пояснювальну здатність моделі. Для цього забираємо показник державного боргу з моделі та оцінюємо загальні показники методом найменших квадратів.

Dependent Variable: REAL_GDP Method: Least Squares. Data 05/16/23 Time: 14:56 Sample: 2010 2022 Included observations: 13				
Variable	Coefficient	Std.Error	T-Statistic	Prob.
INV	-3.774324	1.309544	-2.882167	0.0181
INF	-22126.67	5702.259	-3.880334	0.0037
EX	2.435548	0.137841	17.66928	0.0000
C	2131588.	645995.7	3.299693	0.0092
R -squared	0.976925	Mean dependent var	2393051.	
Adjusted-Rsquared	0.969234	S.D. Dependent var	1208716.	
S.E. Of regression	212012.4	Akaike info criterion	27.61434	
Sum squared resid	4.05E+11	Schwarz criterion	27.78817	
Log likelihood	-175.4932	Hannan-Quinn criter.	27.57861	

F-statistic	127.0128	Durbin-Watson stat.	1.976636	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Рисунок 3.2 – Загальні показники регресії за методом найменших квадратів

Джерело: створено авторами на основі даних [45]

При рівні довіри 95% або критичному рівні 5% бачимо, що згідно з p-value значення Prob. для усіх змінних є більшими, ніж 0,05, що свідчить про значущість змінних. Додатково перевіряємо t-статистику, яка по модулю є більшою, ніж 0,05 для усіх значень. Враховуючи це, нульова гіпотеза про те, що показники дорівнюють нулю, була відхилена, а натомість альтернативна гіпотеза про значимість коефіцієнтів була прийнята.

Згідно з зваженим коефіцієнтом детермінації залежна змінна пояснюється незалежними на 96,9%, що є дуже високим показником. Натомість ми розуміємо, що 3,1% зміни реального ВВП не є враховано у дану модель.

Аналізуємо значення за F-статистикою Фішера, що у даному випадку дорівнює 0. Число є меншим, ніж критичний рівень, а тому ми знову переконуємося в значущості коефіцієнтів.

Щодо дотримання класичних припущень, які вказують на адекватність моделі, то нам потрібно проаналізувати показник Дарбіна-Ватсона. Враховуючи рівень довіри 95%, значення показника має бути в зоні відсутньої автокореляції, а саме від 1,544 до 2,456. Бачимо, що коефіцієнт дорівнює 1,98, а тому класичне припущення про відсутність автокореляції першого порядку справджується.

Проводимо глибше дослідження на дотримання класичних припущень, а саме LM тест для визначення автокореляції вищих порядків, встановлюючи 4 лагові змінні. Проаналізувавши числа при що Prob. F(4,5) та Prob. Chi-Square(4), бачимо, що вони є значно більшими, ніж критичний рівень, а тому ми маємо

підстави стверджувати, що класичне припущення про відсутність автокореляції вищих порядків справджується.

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:				
F-statistic	0.316966	Prob. F(4,5)		0.8558
Obs*R-squared	2.629640	Prob. Chi-Square(4)		0.6216
Test Equation:				
Dependent Variable: RESID				
Method: Least Squares				
Date: 05/16/23 Time: 15:00				
Sample: 2010 2022				
Included observations: 13				
Presample missing value lagged residuals set to zero.				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
INV	-0.234615	2.412295	-0.097258	0.9263
INF	-619.8815	7201.946	-0.086071	0.9348
EX	-0.025518	0.190192	-0.134172	0.8985
C	97157.36	846579.9	0.114765	0.9131
RESID(-1)	-0.341066	0.759963	-0.448793	0.6724
RESID(-2)	-0.524431	0.501817	-1.045065	0.3439
RESID(-3)	-0.171930	0.522718	-0.328916	0.7555
RESID(-4)	-0.336472	0.873646	-0.385135	0.7160
R-squared	0.202280	Mean dependent var		-1.05E-10
Adjusted R-squared	-0.914528	S.D. dependent var		183608.1
S.E. of regression	254052.1	Akaike info criterion		28.00372
Sum squared resid	3.23E+11	Schwarz criterion		28.35139
Log likelihood	-174.0242	Hannan-Quinn criter.		27.93226
F-statistic	0.181123	Durbin-Watson stat		1.664935
Prob(F-statistic)	0.977638			

Рисунок 3.3 – Перевірка на автокореляцію вищих порядків з LM тестом

Джерело: створено автором на основі даних [45]

Проводимо перевірку за допомогою теста White, щоб переконатися, що залишки моделі є гомоскедастичними. Оскільки всі значення ймовірностей є більшими, ніж 0,05, то ми припускаємо, що залишки є гомоскедастичними, а тому позбуватися від проблеми гетероскедастичності не потрібно.

Heteroskedasticity Test: White				
F-statistic	0.605794	Prob. F(9,3)		0.7540
Obs*R-squared	8.385785	Prob. Chi-Square(9)		0.4958
Scaled explained SS	3.168321	Prob. Chi-Square(9)		0.9572
Test Equation:				
Dependent Variable: RESID^2				
Method: Least Squares				
Date: 05/16/23 Time: 15:00				
Sample: 2010 2022				
Included observations: 13				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-2.13E+10	4.20E+12	-0.005087	0.9963
INV^2	-38.47709	38.12217	-1.009310	0.3872
INV*INF	-21716.07	128890.3	-0.168485	0.8769
INV*EX	-0.296056	1.695627	-0.174600	0.8725
INV	7600730.	11653699	0.652216	0.5608
INF^2	1.83E+08	4.29E+08	0.425865	0.6989
INF*EX	-21409.50	19935.20	-1.073955	0.3615
INF	-1.91E+10	8.40E+10	-0.227064	0.8350
EX^2	0.292592	0.278308	1.051326	0.3703
EX	1865237.	1732274.	1.076756	0.3605
R-squared	0.645060	Mean dependent var		3.11E+10
Adjusted R-squared	-0.419759	S.D. dependent var		4.07E+10
S.E. of regression	4.85E+10	Akaike info criterion		52.11794

Sum squared resid	7.04E+21	Schwarz criterion	52.55252
Log likelihood	-328.7666	Hannan-Quinn criter.	52.02862
F-statistic	0.605794	Durbin-Watson stat	3.274061
Prob(F-statistic)	0.754016		

Рисунок 3.4 – Перевірка на відсутність гетероскедастичності з White тестом

Джерело: створено авторами на основі даних [45].

Останньою перевіркою є визначення нормальності розподілу. Навіть візуально розподіл є сходом на нормальний, але для того, щоб переконатися в цьому проводимо перевірку за допомогою тесту Жарга-Бера. Враховуючи те, що значення ймовірності є значно більшим, ніж 0,05, а саме 0,5, то ми не можемо відхилити нульову гіпотезу про нормальний розподіл залишків.

Series: Residuals Sample 2010 2022 Observations 13	
Mean	-1.05e-10
Median	-70688.66
Maximum	376303.5
Minimum	-264101.7
Std. Dev.	183608.1
Skewness	0.768605
Kurtosis	2.576584
Jarque-Bera	1.377075
Probability	0.502310

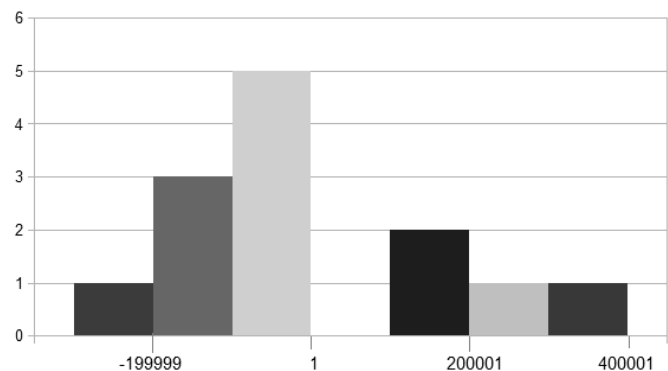

Рисунок 3.5 – Перевірка на нормальність розподілу

Джерело: створено авторами на основі даних [45].

Провівши усі необхідні тести та визначивши, що всі класичні припущення справджуються, ми можемо вивести оптимальне регресійне рівняння, базуючись на початкових результатах.

Надамо економічну кількісну інтерпретацію впливу незалежних змінних на залежну:

- 1) Прямі інвестиції та рівень реального ВВП мають обернений зв'язок, а не прямий, як ми припускали. Кожна одиниця зменшення обсягу інвестицій пов'язана зі зростанням реального ВВП на 3,8 млн грн, за умови, що інші змінні залишаються незмінними. Це може бути наслідком того, що іноземні інвестиції застосовувалися неефективно або ж що спостерігалась нестабільна політична та економічна ситуація на українському ринку.
- 2) Інфляція та рівень реального ВВП мають обернений зв'язок, що підтверджує початкову гіпотезу. Кожна одиниця збільшення відсоткового рівня інфляції пов'язана зі зниженням реального ВВП на 22126,7 млн грн, за умови, що інші змінні залишаються незмінними.
- 3) Експорт товарів та послуг має прямий зв'язок з рівнем реального ВВП, що підтверджує початкову гіпотезу. Кожна одиниця збільшення обсягу експорту пов'язана зі зростанням реального ВВП на 2,44 млн грн, за умови, що інші змінні залишаються незмінними.

Також можемо зробити висновок, що за відсутності впливу незалежних змінних на залежну, рівень ВВП становив би 2131588 млн грн.

На початку дослідження було сформовано 4 гіпотези, 2 з яких підтвердилися. Гіпотезу щодо впливу державного боргу на рівень реального ВВП ми не змогли підтвердити, через наявність мультиколінеарності між цією змінною та інвестиціями. Усі інші класичні припущення були дотримані, а тому модель виявилася якісною та адекватною.

Висновки до розділу 3

В цьому розділі йдеться про взаємодію України з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема з ЄБРР. Європейський банк реконструкцій та розвитку здійснює свою діяльність у тісній співпраці з інституціями ЄС, але, на відміну від програм, які фінансує ЄС, цей банк не тільки фінансує технічну допомогу, але й спрямовує прямі інвестиції в українську економіку. Загалом технічна допомога ЄБРР, програма дій у сфері консалтингу та навчання спрямовані на створення умов для підтримки поточних і майбутніх інвестицій.

Далі йдеться про взаємодію з Світовим банком, проекти якого реалізуються у соціальному, фінансовому, транспортному та державному секторах, електроенергетиці, муніципальній інфраструктурі та агропромисловому комплексі. В цьому розділі наведена статистика по об'єму інвестицій, які Світовий банк вже здійснив в Україну.

Для зручності в ознайомленні є таблиця з провідними організаціями до яких Україна належить. Також наведені причини і фактори, які впливають на взаємодію з фінансовими організаціями, а також конкретні поради як Україні покращити свою взаємодію з світовими фінансовими організаціями.

Наступним пунктом виступає регресійне моделювання, мета якого в нашому випадку полягає в тому, щоб проаналізувати як кредити міжнародних організацій впливають на економічну ситуацію в Україні через дотичні змінні, як зовнішньоторговельний оборот, інвестиції, стан фінансового сектору та рівень інфляції.

З отриманих даних робимо висновок, що прямі інвестиції та рівень реального ВВП мають обернений зв'язок, а не прямий. Це може бути наслідком того, що іноземні інвестиції застосовувалися неефективно або ж що спостерігалась нестабільна політична та економічна ситуація на українському ринку. Інфляція та рівень реального ВВП мають обернений зв'язок, що підтвердило початкову гіпотезу. Експорт товарів та послуг має прямий зв'язок з

рівнем реального ВВП, що підтверджує початкову гіпотезу. Кожна одиниця збільшення обсягу експорту пов'язана зі зростанням реального ВВП на 2,44 млн грн, за умови, що інші змінні залишаються незмінними.

ВИСНОВКИ

Таким чином стає зрозуміло, що міжнародні організації виступають стратегічними суб'єктами міжнародних відносин. Їх діяльність розповсюджується не тільки на формування стратегії економічного розвитку окремих країн, а і на досягнення загальних цілей міжнародної економічної інтеграції.

В умовах сучасних глобалізаційних тенденцій, наслідками яких пропагандують підвищення економічних та фінансових результатів, збагатшення населення, підвищення загального рівня конкурентоспроможності країн вплив міжнародних організацій як координаторів інтеграційних процесів на економічну політику країн світу видається дуже суттєвим.

З цього витікає, що можливість підвищення конкурентоспроможності країни залежить від якості ведення та реалізації економічної політики, що в свою чергу витікає із взятих урядом на себе зобов'язань виконувати встановлені міжнародними організаціями вимоги.

В розділі наводяться приклади таких міжнародних фінансових організацій, які великою мірою впливають на добробут та розвиток України. Кожна з організацій має власні цілі і конкретні шляхи досягнення поставлених цілей. Наприклад МВФ, який допомагає покрити дефіцит бюджету та платіжного балансу. Для отримання позик, необхідно відповідати його вимогам і впроваджувати інституційний підхід до ведення економічно-соціальної політики. Наступним вказується Світовий банк, який має трохи інший підхід і виділяє кошти під конкретні проекти, як в державному, так і в приватному секторі. Останнім з перелічених організацій є ЄБРР, до якого Україна приєдналась в 1992 році. Він є одним з найбільших інституційних інвесторів в Україні та в загальному реалізував більше 500 проектів в Україні.

Важливо розуміти, що членство в цих організації, крім, економічних переваг несе також репутаційні переваги перед іноземними партнерами,

оскільки, ці організації надають також консультації щодо ведення економічної діяльності та побудові незалежних інклюзивних інституцій.

Отже, широке регіональне покриття програмами та проектами фонду за рахунок розвиненої філіальної мережі банків-партнерів унеможливило корупційні прояви. через розподіл центрів ухвалення рішень про видачу кредиту МСБ.

Співпраця з міжнародними фінансовими інститутами навчила українські банки сучасним стандартам кредитування МСБ. Стандартизація роботи банків за західними технологіями дозволила знизити їх витрати та ризики, поставила „на конвеєр” кредитування та сформувала ринок кредитування досліджуваних суб'єктів у нашій країні.

Також ми встановили, що на протязі усіх років незалежності України МВФ був основним кредитором країни серед міжнародних фінансових інституцій. Кредитні ресурси, які надійшли у вигляді пільгових довгострокових кредитів, дозволили підтримувати фінансову та грошово-кредитну системи та реалізувати важливі інвестиційні проекти, що зробило найбільший вплив на соціально-економічний розвиток країни.

Ми дізнались про те що, важливим напрямом оздоровлення економіки України є створення сприятливого середовища для формування та функціонування суб'єктів малого та середнього бізнесу, які можуть стати одним із ключових важелів вирішення соціально-економічних проблем в Україні. Далі описаний вплив ЄБРР та його програми для розвитку МСБ, які вже були реалізовані перелічені сфери, які найбільше підпадають під кредитування, зокрема сфера торгівлі, сфера виробництва та послуг, а також сільське господарство.

Звичайно кожен такий проект має свої негативні сторони, бюрократизація ускладнює і зменшує можливості для розвитку, але загалом такі проекти створюють позитивний прецедент, який важливий для подальшої взаємодії та розвитку майбутнього партнерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Миськів Г. Кредити міжнародних фінансових організацій в економіці України. Фінансовий простір. 2015. № 2 (18). С. 49.
2. Мельник Т. Зовнішньоекономічний сектор України: реалії та перспективи. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2016. № 4. С. 38–55.
3. Колосова В. П. Фінансові ресурси міжнародних інституцій у системі бюджетного планування України: дис. ... докт. екон. наук: 08.00.08 / Київський національний торговельно економічний університет. Київ, 2017. 436 с.
4. Миськів Г. В. Кредити міжнародних фінансових організацій в економіці України. Фінансовий простір. 2015, № 2 (18). С. 48—53.
5. Колосова В.П. Вплив міжнародних фінансових організацій на економічний розвиток країни: питання теорії. Економіка України. 2016. С. 61– 71.
6. Базилук Я.Б. Пріоритетні напрями підвищення результативності співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями. Фінанси України. 2014. С. 54–66.
7. Колосова В.П. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення. Фінанси України. 2014. С. 33–47.
8. Міжнародні фінанси: навч. посіб. за заг. ред. О. Є. Кузьміна. Львів: Львівська політехніка, 2013. 364 с.
9. Скрипник О. М. Історія міжнародних організацій. Навчальний посібник. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2011. 226 с.

- 10.Іваницька О.М. Вплив траншів МВФ на економіку України. Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія «Економіка, право, політологія, туризм». 2014. С. 14–17.
- 11.Д'якур М. В. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями: реалії та перспективи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.intkonf.org.
- 12.Петрик О., Батковський В. Фінансові програми МВФ для надання фінансової допомоги країнам. Вісник НБУ. 2014. № 6.
- 13.Колосова В. П., Іванова В. П. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення. Фінанси України. 2014, № 11. С. 33—47.
- 14.Скриль В. В., Дзеркаль А. Б. Проблемні аспекти співробітництва міжнародних фінансових організацій з Україною. Економічний форум. 2016. № 2. С. 93— 101.
- 15.Хасцька О. П., Вертелецький М.В. Аналіз динаміки ВВП України та інших країн світу. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2018.
- 16.Кужелєв М.О., Житар М.О. Особливості формування державної фінансової політики в умовах європейської інтеграції України “Збірник наукових праць”
- 17.Кулик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія. Львів: Видавництво ЛКА, 2015. 594 с
- 18.Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://www.un.org/sections/un-charter/chapteri/index.html>.
- 19.Офіційна система МВФ «Нагляд». URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-Surveillance>
- 20.Статут Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/index.htm>

21. Україна та Світовий банк: досвід та перспективи співпраці: матеріали круглого столу. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1584>
22. Співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями. Урядовий портал. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/art_id=244829807&cat_id=244828922
23. Регулярне видання МВФ з питань оцінки глобальних перспектив «Перспективи розвитку світової економіки». URL: <https://www.imf.org/en/publications/weo>
24. Регулярне видання МВФ з питань оцінки фінансових ринків «Доповіді з питань глобальної фінансової стабільності». URL: <https://www.imf.org/en/publications/gfsr>
25. Міжнародна агенція розвитку. URL: <http://ida.worldbank.org/>
26. Багатостороння агенція з інвестиційних гарантій. URL: <http://www.miga.org/>
27. Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів. URL: <https://icsid.worldbank.org/>
28. Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів. URL: <https://icsid.worldbank.org/>
29. Інформаційний лист Світової організації торгівлі. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm
30. Всесвітня організація інтелектуальної власності. URL: <https://www.wipo.int/about-wipo/en/>
31. П. Куцик, О. Ковтун, Г. Башнянин, В. Шевчук./ Інтеграція економіки України в глобальне господарство: проблеми та перспективи Економіст. 2017, № 2. С. 11— 19. URL: <http://nbuv.gov.ua/UURN/econ>

- 32.Скоробогатова Н. Є., Балєва Н. М. Удосконалення механізму фінансового співробітництва між україною та ЄС. Економіка та держава. 2016, № 12. С. 72—77. URL: [http:// nbuv.gov.m/UJRN/ecde](http://nbuv.gov.m/UJRN/ecde)
- 33.Стратегія партнерства з Україною на період 2010—2016 рр. МБПР.: Інформаційно Довідкові матеріали щодо співробітництва з МФО. URL: <http://www.me.gov.ua/>
- 34.Україна та МВФ: яка влада найбільше позичала / Українські медійні системи. URL: <https://glavcom.ua/economics/fmances/ukrajina-ta-mvf-yaka-vlada-naybilshe-pozichala—546264.html>.
- 35.Колосова В. П. Вплив міжнародних фінансових організацій на економічний розвиток країни: питання теорії. Економіка України. 2016, № 12. С. 61—71. URL: <http://nbuv.gov.ua/ UhLN/EkUk>
- 36.Міжнародний досвід регулювання бізнесу / М. Денисенко, А. Мельник, З. Шацька, О. Будякова. Дослідження та інновації: збірник наукових статей. 2019. С. 55—58. URL: <http://conferencii.com/files/archive/2019-02.pdf>.
- 37.Гришина Л.О. Україна та Міжнародний валютний фонд: перспективи співпраці [Електронний ресурс] - Режим доступу: [www. nbuv. gov. ua/portal](http://www.nbuv.gov.ua/portal).
- 38.Україна та МВФ: яка влада найбільше позичала / Українські медійні системи. URL: <https://glavcom.ua/economics/fmances/ukrajina-ta-mvf-yaka-vlada-naybilshe-pozichala—546264.html>.
- 39.Мельник Т. М. Зовнішньоекономічний сектор України: реалії та перспективи. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2016, № 4. С. 38—55. URL: <http://visnik.knteu.kiev.Ua/files/2016/04/4.pdf>

40. Антоненко І. Співробітництво України з міжнародними фінансово кредитними організаціями - шлях до стабільності та розвитку в період кризи. // [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal
41. Проекти в Україні / Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/overview>
42. Заярна Н.М. Міжнародні фінансові організації та їх значення у процесі трансформації економіки України <http://www.nbuv.gov.ua>
43. Лобас М.Г. Міжнародні фінансові організації та їх значення для економічного розвитку країн. // [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.
44. Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 33. С. 474.
45. Сайт міністерства фінансів <https://minfin.com.ua>

ДОДАТКИ

Додаток А

Дані для побудови регресійної моделі

Рік	Реальний ВВП, млн грн	Держборг	Експорт товарів та послуг	Прямі іноземні інвестиції в Україну	Інфляція
2010	1131000	432235,4	549365	51726,18	109,1
2011	1181600	473121,6	707953	57578,89	104,6
2012	1304064	515510,6	717347	67149,19	99,8
2013	1410609	584114,1	681899	35960,51	100,5
2014	1365123	1100564	770121	6465,24	124,9
2015	1430290	1572180,2	1044541	-10517,73	143,3
2016	2034430	1929758,7	1174625	100076,38	112,4
2017	2445587	2141674,4	1430230	103194,8	113,7
2018	3083409	2168627,1	1608890	122218,18	109,8
2019	3675728	1998275,4	1636416	136275,21	104,1
2020	3818456	2551935,6	1637399	-24611,88	105
2021	4363582	2671827,6	2224704	182091,02	110
2022	3865780	4071683,1	1840563	30644,49	126,6